

of information growth, it is necessary to create new cognitive learning technologies - ways, techniques and methods that will allow education seekers to ensure an effective understanding of the real world, intellectual development and successful adaptation to life in an information-saturated environment.

The purpose of this study is to reveal the characteristic features of cognitive teaching methods and determine their role in the perception and assimilation of educational material by students of higher medical education. Methods used include analysis, synthesis and systematisation of scientific and methodological work. Students must adequately perceive information presented in written or oral form.

The cognitive aspect of learning involves the development of cognitive activity through the ability to identify keywords, draw logical conclusions, write notes and abstracts, comment on speeches, ask clarifying questions, participate in discussions, etc. Search skills play an important role in the selection of information in terminological dictionaries, atlases, educational and scientific literature, mass media and social networks. To develop practical skills in higher medical institutions of education, virtual stimulators, models, simulators, dummies and other technical teaching aids are used, which allow to simulate clinical situations, processes and various aspects of the future professional activity of medical students. Cognitive approaches aimed at the formation of clinical thinking in students play an important role in resolving various situational tasks ("Step 1" and "Step 2"). Cognitive techniques in medical education create conditions for students to perceive and assimilate incoming information, stimulate the ability to distinguish specific interdisciplinary connections and develop clinical thinking.

Cognitive techniques in medical education are critical in creating optimal conditions for students to perceive and assimilate educational material, and in stimulating their ability to identify and establish interdisciplinary connections. By developing the cognitive abilities of students, higher medical education institutions can equip future healthcare professionals with the necessary skills and knowledge to meet the demands of an ever-evolving medical landscape.

DOI 10.31718/2077-1096.23.2.2.78

УДК 378.12/14:61

Звягольська І.М., Дерев'яно Т.В., Полянська В.П.

ВИКЛАДАЧ ВИШУ ЯК СУБ'ЄКТ МІСІЇ УНІВЕРСИТЕТУ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ

Полтавський держаний медичний університет

В статті розглянуті керівні аспекти щодо викладача вишу як суб'єкту місії університетів. Крізь призму освітньої парадигми XXI ст. з науково-методичних позицій за допомогою методів аналізу та узагальнень висвітлено значимість професійної діяльності викладача в осучасненому освітньому просторі кафедри та університету. Означені шляхи удосконалення професійної компетентності викладача за умов органічного поєднання таких складників як предметно-технологічна, психолого-педагогічна та загальнокультурна компоненти. Докорінна зміна свого парадигматичного підходу до навчального процесу в оновленому освітньому просторі кафедри та університету дозволяє можливість метаморфози викладача вишу від «викладач – раціократ, викладач – функціонер порядку, викладач – слуга Розуму та істини» до «викладач – архітектора, викладач – художника, викладач – творця», що в свою чергу, відкриває широкі можливості для педагогів практиків спрямувати свою професійну діяльність на організацію партнерських взаємовідносин між всіма учасниками освітнього процесу як на кафедрах, так і вишу в цілому, що в реаліях сьогодення надасть змогу результативного вирішення поліспрямованих цілей та завдань, які зафіксовані у сучасній місії університетів. Досвід роботи кафедри мікробіології, вірусології та імунології Полтавського державного медичного університету, як наведений в статті приклад, свідчить, що опанування викладачами інноваційними педагогічними технологіями та сміливе їх впровадження в освітнє середовище кафедри сприяє підвищенню якості партнерської співпраці між учасниками навчально-пізнавального процесу, формуванню у здобувачів ключових компетенцій з дисципліни, а отже результативному розвитку їх професійно-особистісних характеристик, дієвому формуванню їх пропедевтичного мислення. Змістовне завантаження статті авторами заявленої теми констатує збереження позитивної динаміки формування у вишах викладачів нової генерації, які через свою багатогранну професійно-компетентністю спрямовану діяльність здатні ефективно досягти мети і вирішити завдання, що декларуються місією університетів загалом, і медичними зокрема.

Ключові слова: місія університету, сучасна освітня парадигма, викладач вишу, компетентнісна професійна діяльність, кафедра мікробіології, вірусології та імунології.

Вступ

У сучасному вимірі часового простору, як результат світогосподарської діяльності людської спільноти, сформувалась соціально-орієнтована економіка, що ознаменувало перехід означеної

форми господарювання до постіндустріального етапу свого розвитку. На цьому етапі всі види виробництва стали науково ємними за рахунок стрімких темпів розвитку невиробничої сфери: освіти, культури, науки, маркетингових, юридичних, фінансових, побутових послуг та ін. Відпо-

відно, провідною стала роль висококваліфікованого прошарку суспільства, складники якого в експоненціальній прогресії набувають своєї конкурентоспроможності, що надалі ефективно реалізується в площині загальнолюдських цінностей. Тож, для збереження позитивної динаміки розвитку світового господарства незаперечним є підвищення якості фахової підготовки здобувачів освіти, і, зокрема, освітніх послуг, які надаються в закладах вищої освіти [1, 2, 3]. Зважаючи на це, на цей час набрала життєвої сили осучаснена місія галузевих університетів, значна кількість яких за своїм змістовним навантаженням виважено поєднала позитивні аспекти ліберальної та утилітарної традицій розвитку вищої освіти [4, 5]. Показовим є те, що такі фундаментальні її основи як навчання, наукові дослідження, фахова підготовка спеціалістів в інтересах держави, залишаються актуальними і надалі, проте в умовах зміненої конфігурації суспільства відбулось їх збагачення на такі концепти як створення відкритого освітнього, дослідницького, інформаційного та виховного середовища, яке забезпечить здобувачам освіти можливість максимально використати свої освітні та особистісні можливості; створення позитивної їх мотивації до навчання, генерування й поширення нових задумів та знань, спрямованих на підготовку фахово спроможних до конкуренції спеціалістів і одночасно креативних особистостей, які в майбутньому здатні розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми будь-якого рівня складності у своїй професійній діяльності на відповідному рівні ієрархічно структурованого людського суспільства.

Одним із головних векторно направлених суб'єктів, які здатні досягти мети і на практиці вирішити завдання, що задекларовані місією університету, аксіоматично є викладач нової генерації. Поліспрямована і результативна професійно-педагогічна робота такого викладача можлива за умови оновленого освітньо-пізнавального простору як кожної кафедри, так і університету в цілому. Потужним стержнем у вибудові траєкторії такого роду діяльності виступають методологічні засади освітньої парадигми XXI століття. Її формування, як і будь якої парадигми, синхронізується з певним історичним періодом розвитку суспільства. Цілком зрозуміло, що попередня так звана «знаннєва» або «авторитарно-ідеологічна» педагогічна парадигма у свій час була зорієнтована на потреби індустріального суспільства, і тому в ній у якості теоретичних засад виступали принципи класичної педагогіки, а методологічні підходи відповідали критеріям наукової раціональності, що дозволяло педагогу керувати рухом тих, хто навчається від незнання до знання, бути суровим організатором їх навчальної діяльності і, отже, розглядати останніх у ролі об'єкту навчання. Таким чином, авторитарно-ідеологічна парадигма не дозволяла викладачу відходити від певних страте-

гічних принципів та чітко визначених методологічних підходів, а вся доцільність його діяльності зводилась до постулатів «знання – сила», «надання готових істин» «викладач – транслятор вимірного об'єму навчального матеріалу» й подібне до цього. З огляду на сучасні вимоги постіндустріального світогосподарства освітня спільнота стала на поріг формування нової освітньої парадигми – парадигми удосконалення університетської освіти. У формуванні і визначенні напрямів її впровадження в практичну освітню діяльність вишів, з діалектичних поглядів на розвиток науково-педагогічних ідей, має місце наступність у розвитку парадигмальних підходів щодо організації освітнього сегменту діяльності людства, її переходу на якісно новий рівень, т.б. з позицій методології цей процес відбувається не на будь якому підґрунті (як то кажуть, з білого аркуша), а з врахуванням і залученням вже позитивно зарекомендованих багаторічним педагогічним досвідом так званих «золотих стандартів» у підготовці майбутніх фахівців. Звісно, концептуально нова освітня парадигма вирішення проблем вищої освіти є спряженою з проблемами розвитку постіндустріальної людської спільноти і тому потребує проектування відповідних конкретних моделей організації освітньо-пізнавального простору у виші. Тож, за умов сучасної стратегії поступу суспільства, коли на передньому плані вбачаємо ствердження людиноцентризму, класична парадигма освіти зазнала кардинальних змін, внаслідок чого започатковано формування вже нової – постнекласичної освітньої парадигми, яка нині набрала стрімких темпів свого розвитку. Завдяки наполегливій праці провідних спеціалістів з методології освітням рекомендовано кілька розроблених або оновлених освітніх парадигм. Проте, за провідну модель, з огляду на її доцільність щодо проблем сьогодення та ефективність у здійсненні, спільнота вишів обрала нову парадигму XXI століття – парадигму навчання Європейського простору вищої освіти, а саме – організацію студентоцентрованого процесу навчання і викладання [6, 7, 8]. Основою обраної парадигми є компетентнісний підхід до побудови та реалізації освітніх програм, повної інтеграції Національних рамок кваліфікацій, нової структури вищої освіти, стандартів підготовки майбутніх фахівців. Об'єктивно, комплементарне поєднання структурно-функціональних компонент запропонованої моделі дає могутній поштовх до створення у виші атмосфери взаємоповаги і порозуміння між здобувачами освіти і викладачами, до створення оптимальних умов ділового партнерства цих суб'єктів з перспективою на плідні кінцеві результати їх співпраці – конкурентний фахівець з широким спектром необхідних професійних знань і компетентностей, творча особистість із сформованою культурою розумової діяльності, яка здатна розв'язувати будь-якої складності спеціалізовані задачі та практичні проблеми

професійної діяльності у відповідних сферах, і має реальну готовність до постійного безперервного навчання протягом усього життя. Тож, за мікроконтекстом вбачається, що успішна дієва реалізація місії університету вагомо залежить від викладача вишу, який здатний докорінно змінити свій парадигматичний підхід до освітнього процесу і в осучасненому освітньо-пізнавальному просторі кафедри та університету спрямувати свою професійну діяльність за вектором « суб'єкт – суб'єкт » у динамічній відповідності до запитів часу.

Мета роботи

Кризу призму освітньої парадигми XXI ст. з науково-методичних позицій за допомогою методів аналізу та узагальнень показати значимість викладача вишу як суб'єкту місії університету з екстраполяцією до кафедри мікробіології, вірусології та імунології Полтавського державного медичного університету.

Основна частина

За сучасних тенденцій розвитку освітньої галузі суспільства відкрились широкі можливості для педагогів практиків спрямувати свою професійну діяльність на організацію партнерських взаємовідносин між всіма учасниками освітнього процесу на кафедрах та вишу в цілому, що в реаліях сьогодні наддає змогу на результативне вирішення поліспрямованих цілей та завдань, які зафіксовані у сучасній місії університетів. Базовою основою формування партнерських взаємовідносин в освітньому просторі вишів є ключові засади гуманістичної спрямованості освітнього процесу. Вони визнають унікальність і неповторність кожної людини, її творчих та інтелектуальних можливостей та необмежених потенцій до саморозвитку протягом всього життя і враховують такі особливості педагогічної діяльності як предметна направленість, в якій всі співучасники суб'єкт – суб'єктивної взаємодії об'єднані одною метою; експліціюванням та рефлексивною багатозначимістю. В цьому ракурсі першорядним вбачається формування нового стилю професійно-педагогічного спілкування під час упровадження всіх основних форм організації навчального процесу, виховної роботи, наукової та науково-методичної діяльності на кожній кафедрі вишу. Одним із векторів до налагодження стосунків «викладач – студент», «студент – студент» може бути виконання таких рекомендацій як: а) дотримання толерантності та взаємоповаги між учасниками співпраці; б) орієнтація складових педагогічного спілкування на здобувача освіти як на дорослу людину з розвинутою самодостатністю і самосвідомістю; в) недопустимість авторитарного виховання; г) формування духу колегіальності та професійної спільності з викладачем; д) доречне використання професійності зацікавленості здобувачів освіти для підвищення ефективності навчально-

виховної роботи та інші. За таких умов формується новий стиль педагогічної взаємодії між майбутнім фахівцем і викладачем, і відкриваються широкі можливості для подальшого розвитку особистості кожної із сторін цієї співпраці, а отже невпинного власного особистісного їх зростання.

Відтак, у відповідь на висунуті часом питання в освітньому просторі вишів розпочалась кардинальна перебудова стереотипів формування професійних компетентностей, модифікація ціннісних орієнтацій та народження нових здібностей освітян. Такі зрушення, звісно, висувають нові вимоги до належного компетентнісного підходу у всіх напрямках трудової діяльності викладачів: якості їх професійної підготовки, становлення професійної компетенції, гнучкості методів професійної діяльності і критичності мислення, рівня соціально-професійної мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці в різних сферах освітньо-виробничої діяльності. Проблемам компетентнісного підходу до професійної діяльності в галузі освіти присвятили свої праці І.А. Зязюн, Н.Ф. Сергієнко, А.В. Хуторской, О.В. Яскевич, О.В. Вознюк, І.С. Маркус, І.І. Драч, Т.С. Ціпан та багато інших науковців-розробників питань з сучасної педагогіки та методології.

За аналізом робіт зазначених вище науковців та багатьох інших літературних джерел можна констатувати, що поняття «професійна компетентність» викладача є динамічним, багатограним й багатоаспектним судженням, а його змістовне наповнення повсякчасно змінюється відповідно до процесів, які відбуваються в суспільстві та освіті. Тож цілком зрозуміло, що і на сьогодні, в науці відсутній однозначний підхід до визначення поняття «професійна компетентність», проте, незважаючи на численні варіанти обґрунтування означеного поняття, спільним для існуючих тлумачень є те, що, професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста і являє собою сукупність трьох складників: предметно-технологічна компонента, психолого-педагогічна компонента та загальнокультурна компонента. За вирішальні складові професійної компетентності сучасного викладача приймаємо наступні: продуктивна компетентність, предметна компетентність, інформаційна компетентність, комунікативна компетентність, автоматизаційна компетентність, математична компетентність, моральна компетентність, психологічна компетентність, соціальна компетентність, інформаційна компетентність.

Ключова позиція кожної із компетентностей та її розмах за змістовним навантаженням мають змінний характер у співзалежності від динаміки розвитку суспільства та освіти, висунутих в їх просторі соціальних і виробничих проблем у певний історичний проміжок часу. Одночасно з цим зростають вимоги до педагогічного професіоналізму та особистих якостей педагога. Так,

співвідносно до вимог часу оволодіння інноваційними технологіями навчання й виховання, гарантування високого рівня освітніх стандартів, вирішення складних професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань, практичних умінь і навичок із суміжних наук, раціональне використання інформаційних технологій у навчально-виховному процесі, може здійснювати тільки такий педагог, який набув сучасних професійних компетентностей, має розвинені творчі здібності, високий рівень інтелігентності, ерудованості та здібності до безперервної освіти.

Ще одним із напрямків розширення меж освітньо-пізнавального простору, сприятливого для розвитку індивідуальних компетентностей здобувачів вищої освіти, їх соціальних та емоційних навичок, є ефективне впровадження у діяльність університетів такої концептуальної засади партнерства як педагогічна фасилітація. Вивченню значимості цього психолого-педагогічного феномену у підвищенні результативності професійної діяльності сучасного викладача присвячені численні дослідження зарубіжних і вітчизняних науковців: К. Роджерс, Р. Дімухаметов, А. Сиразееза, Г. Балл, С. Борисюк, Н. Волкова, О. Левченко, В. Нестеренко, О. Фісун, С. Хілько, К. Шевченко, С. Омельченко, Т. Шулик, О. Галіцян та інші. Об'єктивно, педагогічна фасилітація – це процеси конструктивної взаємодії між учасниками навчальної спільноти, що ґрунтуються на засадах гуманізму, полісуб'єктності та толерантності, а здатність педагога до створення такого освітнього простору стає мірилом його професіоналізму [9]. Як спосіб організації групового проблемного, проектного та інших форм навчання звичайно враховують найбільш значимі освітні фасилітаційні характеристики, які в упорядкованому освітньо-пізнавальному просторовому середовищі дозволяють вільно налагоджувати зоровий контакт, виконувати спільні дії, обмінюватися вербальними та невербальними засобами комунікації, емоційними станами, забезпечуючи зворотний зв'язок та взаєморозуміння [9].

Спиралючись на окреслене вище із врахуванням повного за обсягом контенту сучасної освітньої парадигми та інноваційних методологічних технологій вбачається цілковита можливість метаморфози викладача вишу від «викладач-раціократ, викладач-функціонер порядку, викладач-слуга Розуму та істини» до «викладач-архітектор, викладач-художника, викладач-творця» [10]. Саме за таких умов викладач вишу стає реальним суб'єктом втілення місії університету в освітню галузь сучасного світогосподарства.

З огляду на важливість порушеної у статті проблеми, розглянемо приклад освітньої діяльності кафедри мікробіології, вірусології та імунології Полтавського державного медичного університету. Завдяки імплементації провідних положень сучасних парадигмальних теорій освітнього спрямування, врахування сучасних особ-

ливостей парадигми медичної освіти в Україні і світі [11], застосуванню інноваційних педагогічних технологій за останні роки освітнє середовище кафедри зазнало кардинальних змін [12, 13, 14]. В оновленому освітньому середовищі викладач через свою удосконалену професійну діяльність піднявся ще на кілька щаблів в особистісному розвитку і надалі залишається незамінним елементом педагогічної співпраці «суб'єкт-суб'єкт». Кафедра мікробіології, вірусології та імунології є однією із провідних доклінічних кафедр, яка, виконуючи безпосередньо свою місію, одночасно здійснює інтеграцію базових природничо-наукових дисциплін з практично всіма клінічними дисциплінами, де має місце застосування теоретичних знань, практичних навичок та вмінь з мікробіології, вірусології та імунології в процесі подальшого навчання, а пізніше – й у професійній діяльності. За оновленими стандартами підготовки майбутніх медичних фахівців певних спеціальностей дисципліна «Мікробіологія, вірусологія та імунологія» забезпечує набуття здобувачами компетентності (інтегральні, загальні, спеціальні – фахові та предметні), що сукупно є важливими для продуктивної професійної та соціальної діяльності здобувача в медичній і суміжних галузях світового господарства, а також для його особистісного розвитку.

В навчально-пізнавальному просторі кафедри здобувачі освіти перебувають від одного до півтора роки відповідно до вимог і строків навчання передбачених освітньо-професійними програмами (ОПП), які реалізуються таким чином: перший рівень вищої освіти (бакалаврський) – «Сестринська справа», «Парамедик» та «Фармація»; другий рівень вищої освіти (магістерський) – «Медицина», «Педіатрія» та «Стоматологія». Всі здобувачі, без будь-яких виключень, мають міцну інформаційну підтримку, яка дозволяє мобільно працювати в аудиторний та позааудиторний час в різних умовах організації навчального процесу (он-лайн або оф-лайн). Завдяки злагодженій професійній діяльності викладацькою спільнотою кафедри підготовлено пакет достатнього рівня наповнення навчально-методичними матеріалами: силабуси, навчальні посібники, відеоконтент до лекцій, підготовки до ліцензійного іспиту «Крок-1», окремих практичних занять, додаткові матеріали з посиланнями на інтернет-ресурс, базу тестових завдань «Крок-1» та інше.

Формування спеціалізованих концептуальних знань, вмінь та навичок у здобувачів вищої освіти, незалежно від рівня ОПП, відбувається за ефективною і підтвердженою часом схемою: від оволодіння базовими теоретичними знаннями, елементарними практичними вміннями та навичками до оволодіння спеціальними дисциплінарними знаннями, вмінням їх застосування в ситуаційно створених умовах з доцільним використанням вже набутих практичних вмінь та навичок та наступним їх удосконаленням.

І, якщо спочатку (за часовими термінами тематичних планів) закладаються фундаментальні теоретичні основи із загальної мікробіології, вірусології та імунології з одночасним оволодінням здобувачами навичок і вмінь, які вони мають змогу відтворити під час практичних заняттях, то надалі (наступні семестри) здобувачі вже усвідомлено застосовують свій досвід, практичні компетенції на конкретних тематично означених заняттях у навчальних кімнатах, що організаційно імітують умови мікробіологічної лабораторії. Тож, на перших етапах перебування здобувачів в освітньо-пізнавальному просторі кафедри у співпраці «суб'єкт – суб'єкт» ще переважає комплекс традиційних (класичних) методів навчання у сукупності з новітніми, а вже надалі (за плином часу) – переважають, а бажано виключно, інтерактивні форми навчання. Підключення до ділового партнерства викладача і здобувачів інших підструктур освітнього середовища кафедри дозволяє перетворити навчальну ситуацію в ситуацію особистісного розвитку студента. Відтак, предмет, який вивчається, виступає в якості засобу професійно-особистісного розвитку, а вирішення ситуації сприяє набуттю особистого досвіду і відповідних типів професійної компетентності. За таких умов навчання на кафедрі є процесом самореалізації та самоуправління.

Особистісно-розвиваючі ситуації мають за мету перетворити потенційні можливості особи в реальні функції. При створенні таких ситуацій приходиться враховувати, що на практичному занятті в одній і тій же навчальній ситуації знаходиться як правило 8-10 чоловік. У вищій медичній освіті все ширше і ширше впроваджується такий інтерактивний метод як метод малих груп. А саме, здобувачів в межах однієї академічної групи викладач об'єднує у маленькі групи з двох, трьох осіб, з парною або непарною кількістю членів підгрупи, усередині яких «свій» тип взаємодії, «свої» позитивні і негативні сторони. Організація навчання методом малих груп має певну специфіку. В зв'язку з цим можливі різні підходи для співпраці викладача і здобувача. Перший полягає в тому, що на підставі результатів педагогічної діагностики викладач виділяє студентів із подібними проблемами особистісного розвитку і створює для них відповідні навчальні ситуації, зокрема, формує одну чи кілька лабораторних груп. Другий (індивідуальний) підхід можливий, якщо особистісна проблема здобувача є очевидною для викладача, або здобувач сам звертається за допомогою. Наприклад, певний суб'єкт має слабкі комунікативні навички, не вступає в діалог, через надзвичайну розгубленість не може дати адекватну відповідь на питання, робить невдалі спроби у оволодінні певними практичними навичками. За такої обставини викладач спільно з цією особою розглядає різні способи подолання проблеми, сумісно розробляють перспективний план, і, як рівноправні партнери сумісно впроваджують його в життя. У

досвідчених викладачів кафедри розроблено кілька варіантів для подібних ситуацій (відповіді здобувача на заздалегідь визначені питання як перший крок подолання проблеми; доповіді; реферати; самостійна постановка питань під час ділової гри; виконання індивідуальних практичних завдань аудиторно або позааудиторно та інш.). Таким чином, через додаткові ситуації розвивається важливий особистісний компонент професійної компетентності здобувача. Третій підхід заснований на залученні кожної особи групи в усвідомлений професійно-особистісний розвиток через виявлення його інтересу до питань саморозвитку, ідеалу справжнього лікаря, відповідальності, вміння аналізувати свої досягнення та невдачі в кожному навчальному сегменті і т.д.

Важливе значення для успішної реалізації педагогічної взаємодії мають перші 2-3 заняття з призначеними за розкладом групами, під час яких викладач із врахуванням рівня знань здобувачів та їх особистісними якостями вступає у співпрацю з кожною конкретною групою і визначеною в її межах підгрупами. Як досвідчений фасилітатор він вступає у своєрідний симбіоз зі здобувачами групи під час їх перебування в освітньо-пізнавальному середовищі кафедри (від самого початку навчального процесу до закономірного його завершення). Саме від майстерності викладача-фасилітатора залежить початок партнерських взаємовідносин, динаміка розвитку і успішне їх завершення, формування дієвої позиції здобувачів в навчальному процесі, що безсумнівно сприяє формуванню досвіду цілісного системного бачення професійної діяльності, системної дії в ній, вирішення нових проблем і задач. Форми навчальної роботи за цих умов: фронтальна, групова (ланкова, бригадна, кооперовано-групова, диференційовано-групова) та індивідуальна. Через низку педагогічних прийомів та форм ведення практичних занять (діалогічні та аксіологічні підходи, вектор на лідерів, багатостороння комунікація, ситуаційні задачі, проблемні ситуації, використання сучасних комп'ютерних технологій, виконання практичних завдань, облік одержаних результатів роботи та заповнення протоколів з відповідними висновками, тощо) викладач використовує означені форми в навчальній діяльності як засіб розвитку компетентностей у здобувачів і оптимально сполучає їх в залежності від складу групи та етапу здійснення навчального процесу.

На практичних заняттях зі спеціальної мікробіології, вірусології та імунології відбувається підвищення мотивації здобувачів при виконанні кожною підгрупою певних індивідуальних практичних завдань за визначено темою з наступним обліком результатів і нотуванням висновків в протоколах, а рівень вже попередньо набутих практичних вмінь і навичок вдосконалюється, що сприяє формуванню необхідних компетенцій з мікробіологічної діагностики інфекційних захво-

рювань. Для підвищення ефективності професійно-особистісного росту здобувачів викладач продовжує удосконалення розпочатої співпраці, а отже розширення меж освітньо-пізнавального середовища кафедри, «додавши» до вже впроваджених сучасні інноваційні педагогічні технології (ділові ігри, індивідуальний розв'язок ситуаційних задач, евристичні методи вирішення креативних задач). Після ретельної попередньої підготовки на доречних за тематикою практичних заняттях (зокрема, «Зооантропонозні інфекції», «Анаеробні інфекції», «Нормальна мікробіота тіла людини», «Клінічна мікробіологія», «Вірусні гепатити», «Арбовірусні інфекції») викладачі кафедри впроваджують такі методи як «асоціативний куц», «фішбоун», «карта пам'яті», мозковий штурм, кейс-метод, а також метод евристичних питань, метод вільних асоціацій, метод емпатії (особистої аналогії), метод синектики та інші.

Звісно, що домінуючим компонентом модернізованого процесу навчання майбутніх фахівців має бути корелятивна залежність від позааудиторної самопідготовки з кожної визначеної теми, організація якої знову ж таки пов'язана з довірливими умовами суб'єкт-суб'єктивного партнерства (консультації, вільний доступ до інформаційної бази кафедри, робота з методичними матеріалами, розміщених на паперових або електронних носіях, складання алгоритму виконання певних практичних завдань, аналіз новітніх даних з теми, належний тематичний мультисупровід). В такому руслі організовується і позааудиторна самостійна робота здобувачів за темами, які не розглядаються на практичних заняттях. У зв'язку з цим повстало питання про розробку і реалізацію на кафедрі різних моделей самостійної навчальної діяльності з традиціями відкритих захистів результатів, про надання здобувачам осучаснених практично дієвих методичних матеріалів, культивування атмосфери змагання, тьютерства, супроводу і підтримки студентів при високому і узгодженому рівні вимогливості і професійної компетентності викладачів.

Однією із провідних форм навчання в медичних вузах, незважаючи на новітні інформаційно-педагогічні технології, і досі залишаються лекції. Через наявність низки переваг перед іншими формами організації навчального процесу лекції мають такі функції, які збагачують педагогічну діяльність і розширюють можливості практичної реалізації складових сучасної моделі професійної медичної освіти. Всі лекції на кафедрі за тематичними планами унаочнені традиційними засобами та мультимедійними презентаціями, і це не межа. Проте роль лекції як складової технології реалізації компетентнісного підходу в навчанні заслуговує на окремий розгляд.

Формування професійно-особистісних якостей здобувачів прогресивно підвищується при застосуванні контролю результатів навчання. Контроль знань і вмінь здобувачів, який про-

диться на кафедрі є всебічним, тобто незалежно від видів, етапності, технічної оснащеності та структуризації, контрольні заходи враховують не тільки об'єм набутих знань, але й їх глибину, усвідомленість, науковість, систематичність, міцність, оперативність, сполучення теоретичних питань з умінням їх репродукції при виконанні практичних завдань, оцінку практичних вмінь та навичок в дієвій ситуації. Для діагностики рівня підготовки студентів з мікробіології, вірусології та імунології на кафедрі застосовані наступні засоби: тестування (комп'ютерне і на паперових носіях), усна відповідь, розв'язування ситуаційних задач за кожною означеною тематичними планами темою, організація і проведення лабораторних досліджень з наступним трактуванням та оцінкою їх результатів, контроль практичних навичок.

Тож, опанування викладачами інноваційними педагогічними технологіями та сміливе їх впровадження в освітнє середовище кафедри сприяє підвищенню якості партнерської співпраці між учасниками навчально-пізнавального процесу, формуванню у здобувачів ключових компетенцій із дисципліни, а отже результативному розвитку їх професійно-особистісних характеристик, дієвому формуванню їх пропедевтичного мислення.

Висновки

Змістовне завдання статті авторами заявленої теми констатує збереження позитивної динаміки формування викладачів університету нової генерації, які через свою багатогранну професійно-компетентнісно спрямовану діяльність здатні ефективно досягти мети і вирішити завдання, що декларуються місією університетів загалом, і медичними зокрема.

References

1. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine "On higher education"]. Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy. 2014;37-38:2716. (Ukrainian)
2. Zhdan VM, Hurina LI, Farazhalla AI. Metodichni ta etyko deontologichni aspekty pidhotovky likariv z fakhу «zahal'na praktyka – simeyna medytsyna v umovakh kredytno-modul'noyi system [Methodical and ethical and deontological aspects of the training of doctors in the specialty "general practice - family medicine in the conditions of credit-module systems"]. Aktual'ni problemy suchasnoyi medytsyny. 2007;3(7):218-220. (Ukrainian)
3. Zayachuk YUD, Karamanov OV, Fedyna VS. Dynamika osvitnikh protsesiv ta pidhotovka maybutnikh fakhivtsiv u systemi vyshchoyi osvity: vidpovid' na suchasni suspil'ni zapyty [Dynamics of educational processes and training of future specialists in the higher education system: a response to modern societal demands]. L'viv: LNU imeni Ivana Franka, 2020. 250 p. (Ukrainian)
4. Sats'kyy P. Universytet yak suspil'nyy fenomen yevropeys'koyi tsyvilizatsiyi: misiyyi, vyprovuvani chasom [University as a social phenomenon of European civilization: missions tested by time]. PVMZ «Mizhnarodnyy naukovy-tekhnichnyy universytet imeni akademika Yuriya Buhaya». Chernihiv: CHNTU; 2019. P.10-26. (Ukrainian)
5. Zayachuk YU, Koval's'ka O. Misiyya universytetu v suspil'stvi i formuvannya universytet-s'koyi tradytsiyi ta suchasni vyklyky [The mission of the university in society and the formation of the university tradition and modern challenges]. Pedagogichnyy diskurs. 2020;29:38-50. (Ukrainian)
6. Чумак О. Парадигма освіти XXI століття: інноваційні аспекти. URL: https://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp77/konf11/Chumak.pdf.
7. Kas'yanova OM. Paradyhmal'nyy pidkhid do rozvytku teorii ta praktyky osvity [A paradigmatic approach to the development of the theory and practice of education]. Skhidnoyevropeys'kyy

- zhurnal vnutrishn'oyi ta simeynoyi medytsyny. 2017;1:89 – 94. (Ukrainian)
8. Filonenko MM. Metodyka vykladannya u vyshchiiy medychniy shkoli na zasadakh kompetentisnoho pidkhodu: Metodychni rekomendatsiyi dlya vykladachiv ta здобувачив наукового ступеню доктора філософії (PhD) VM(F)NZ Ukrainy [Teaching methodology in a higher medical school on the basis of the competence approach: Methodological recommendations for teachers and holders of the scientific degree of doctor of philosophy (PhD) of the VM(F)NZ of Ukraine]. K.: «Tsentr uchbovoyi literatury»; 2016. 88 p. (Ukrainian)
 9. Fisun OV. Pedagogichna fasylytatsiya yak bahatoznachnyy fenomen [Pedagogical facilitation as a multifaceted phenomenon]. Kharkiv'sk. nats. ped. un-t imeni H. S. Skovorody; 2010. P. 133–139. (Ukrainian)
 10. Voznyuk OV. Rozvytok osobystosti pedahoha v umovakh tsyvilizatsiynykh zmin: teoriya i praktyka : Monohrafiya [Development of the teacher's personality in the conditions of civilizational changes: theory and practice: Monograph]. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU imeni Ivana Franka; 2013. 614 p. (Ukrainian)
 11. Zimenkovs'kyi BS, Hzhzhots'kyi MR, Solonyanko II, et al. Suchasni osoblyvosti paradyhmy medychnoyi osvity v Ukraini [Modern features of the paradigm of medical education in Ukraine]. Medychna osvita. 2018;2:63. (Ukrainian)
 12. Zvyahol's'ka IM. Pro nastupnist' zmin osvityans'koho seredovyscha kafedry mikrobiolohiyi, virusolohiyi ta imunolohiyi v umovakh kompetentisnoho pidkhodu pidhotovky medychnykh fakhivtsiv [On the continuity of changes in the educational environment of the Department of Microbiology, Virology and Immunology in the context of the competency-based approach to the training of medical specialists]. Visnyk problem biolohiyi i medytsyny. 2017;3(14):250-254. (Ukrainian)
 13. Zvyahol's'ka IM, Derev'yanko TV, Polyans'ka VP, et al. Neobkhdnist' formuvannya bazovykh znan' z pytan' «Pryrodno-oseredkovi infektsiyi» u здобувачив vyshchoyi medychnoyi osvity v umovakh s'ohodennya [Necessity of formation of basic knowledge on "Natural-focal infections" among students of higher medical education in today's conditions]. Aktual'ni problemy suchasnoyi medytsyny: Visnyk Ukrainy's'koyi medychnoyi stomatolohichnoyi akademiyi. 2021;3(75):246-251. (Ukrainian)
 14. Derev'yanko TV, Zvyahol's'ka M, Polyans'ka VP. Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh medychnykh sester pry vykladanni osvitr'oyi komponenty «Mikrobiolohiya» [Formation of professional competence of future nurses when teaching the educational component "Microbiology"]. Aktual'ni problemy suchasnoyi medytsyny: Visnyk Ukrainy's'koyi medychnoyi stomatolohichnoyi akademiyi. 2022;1 (77):153-157. (Ukrainian)

Summary

UNIVERSITY DEUCATOR AS SUBJECT OF UNIVERSITY MISSION: SOME ASPECTS

Zviahol'ska I.M., Derevianko T.V., Polianska V.P.

Key words: university mission, modern educational paradigm, higher education teacher, competent professional activity, department of microbiology, virology and immunology.

The article is devoted to the investigation of the crucial role of higher education teachers in fulfilling the mission of the university. Through the prism of the educational paradigm of the 21st century from the scientific and methodical positions, by applying the methods of analysis and generalizations, the importance of the professional activity of teachers in the modernized educational space of a university department and a university as a whole has been analyzed. The article also identifies ways to enhance the teacher's professional competence by integrating subject-technological, psychological-pedagogical, and general cultural components.

The paradigm shift from a traditional "teacher" to a modern "teacher-architect" or "teacher-creator" allows teachers to establish partnership relations among all participants of the educational process and achieve the multi-directional goals and tasks of modern universities. The authors provide examples from the Department of Microbiology, Virology, and Immunology at Poltava State Medical University to illustrate how innovative pedagogical technologies enhance the quality of partnership cooperation and promote the formation of students' key competencies, leading to the development of their professional and personal characteristics. The article concludes that the effective preparation of new generation teachers for universities, particularly in the medical field, requires multifaceted professional and competency-oriented activity. The article's relevance to the declared topic is evident in its positive contribution to the formation of new generation teachers and the achievement of the mission of universities.